

Onderzoek naar reactie op doorrekening klimaatakkoord en de reactie van de regering

Naar aanleiding van de doorrekening van het klimaatakkoord en de reactie van de regering erop zijn een aantal vragen gesteld. Met name wordt ingezoomd op het verschil dat we zien bij kiezers van de diverse partijen. Omdat er inmiddels grote bewegingen zijn binnen het electoraat wordt er ook getoond wat het verschil is ten opzichte van het stemgedrag in 2017 en nu.

Bij de eerste twee vragen wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten uit 2015 en nu.

Maakt u zich zorgen om de opwarming van de aarde?

Aandeel "ja" t.o.v. stemkeuze op dat moment	Allen	Stemkeuze van dat moment									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50PLUS
mrt 2019	56%	49%	59%	89%	91%	85%	87%	71%	17%	16%	37%
dec 2018	63%	59%	69%	92%	97%	86%	85%	71%	24%	25%	59%
juli 2018	62%	57%	60%	95%	96%	83%	73%	67%	35%	40%	55%
2015	56%	46%	54%	81%	94%	81%	81%	65%		30%	64%

Denkt u dat de mens verantwoordelijk is voor de opwarming van de aarde?

Aandeel "ja" t.o.v. stemkeuze op dat moment	Allen	Stemkeuze van dat moment									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50PLUS
mrt 2019	63%	66%	58%	94%	97%	90%	87%	72%	30%	31%	45%
dec 2018	69%	70%	63%	94%	98%	90%	75%	80%	31%	45%	63%
juli 2018	71%	68%	68%	95%	95%	92%	71%	69%	45%	55%	60%
2015	71%	64%	72%	92%	92%	92%	86%	79%		54%	76%

Hieronder een zestal stellingen over -het doorberekenen- van het klimaatakkoord. Daarbij zien we grote verschillen in reacties naar politieke voorkeur.

Daarbij is het uitermate interessant de verschillen te zien bij met name VVD, CDA en D66 tussen de percentages als de kiezers uit 2017 worden genomen en de huidige kiezers (en dat is dus een duidelijk kleinere groep omdat deze drie partijen inmiddels 40% van hun kiezers kwijt zijn). Daarbij worden duidelijke verschillen via een speciale kleur extra geaccentueerd.

Om goed te begrijpen wat deze tabel laat zien nemen we de eerste stelling en daarbij zien we dat bij VVD, CDA en D66 de percentages t.o.v. TK2017 hoger zijn dan t.o.v. het huidige stemgedrag. Dat houdt dus in dat kiezers die het met name kiezers zijn die het eens zijn met deze stelling weggelopen zijn bij VVD, CDA en D66. En die van VVD en CDA zijn met name gegaan naar FVD.

En dat is goed terug te zien bij Forum voor Democratie. Die partij is immers van 2 naar 20 zetels gestegen en degenen die op dit moment aangeven Forum voor Democratie te stemmen zijn het voor het overgrote deel (88%) eens met deze stelling.

Bij de stelling "Ik vind het niet erg als ten behoeve van het klimaat mijn koopkracht wat daalt is goed te zien hoe groot de verschillen zijn bij het CDA. CDA-kiezers uit 2017 die het niet eens zijn met deze stelling, stemmen nu veel minder CDA, dan CDA-kiezers die het eens zijn met deze stelling. Opmerkelijk is trouwens dat ook bij GroenLinks en Partij voor de Dieren we dat patroon zien.

Bij de voorlaatste stelling over het kleine effect van de maatregelen, zodat het geen zin heeft om die te nemen zien we bij VVD, CDA (en SP) ook grote verschillen. Dus bij de groep die nu niet meer VVD, CDA of SP stemt zijn duidelijk meer kiezers die het hiermee eens zijn dan kiezers die deze drie partijen trouw zijn gebleven. En ook deze kiezers zien we vooral terug bij FVD.

Het patroon is overduidelijk. Kiezers die de drie grote regeringspartijen niet meer trouw zijn, verschillen behoorlijk van standpunt over de aangegeven stellingen. En zijn in grote mate naar met name FVD gegaan. Dat houdt overigens niet in dat alleen standpunten rondom het klimaatakkoord bepalend zijn voor die overstap. Maar wel dat alles wat zich rondom dit onderwerp afspeelt FVD electoraal in de kaart speelt.

Stellingen over doorberekening van klimaatakkoord zowel naar Huidig stemgedrag als Stemkeuze bij TK2017

percentage eens	Allen	Stem nu / Stemkeuze TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FVD	PVV	50PLUS
==t.o.v. Stem nu== Ik denk dat de koopkrachtdaling voor de huishoudens door het klimaatakkoord duidelijk hoger zal worden dan nu wordt gesteld ==t.o.v. TK2017==	67%	55%	66%	28%	48%	43%	53%	82%	88%	88%	92%
		65%	78%	43%	51%	51%	62%	78%	88%	90%	89%
==t.o.v. Stem nu== Ik vind het niet erg als ten behoeve van het klimaat mijn koopkracht wat daalt ==t.o.v. TK2017==	41%	41%	55%	79%	80%	65%	74%	31%	9%	9%	15%
		38%	34%	70%	68%	58%	56%	31%	7%	11%	12%
==t.o.v. Stem nu== Ik vind dat Nederland voorop moet lopen bij het nemen van klimaatmaatregelen ==t.o.v. TK2017==	35%	25%	31%	82%	79%	63%	66%	33%	4%	6%	20%
		23%	18%	66%	72%	64%	65%	28%	1%	7%	12%
==t.o.v. Stem nu== Er moet een CO2-belasting komen op uitstoot van grote bedrijven ==t.o.v. TK2017==	74%	66%	82%	98%	91%	99%	94%	89%	42%	48%	72%
		62%	74%	92%	89%	94%	91%	85%	30%	45%	79%
==t.o.v. Stem nu== Het effect van Nederlandse maatregelen op het klimaat is zo klein dat het geen zin heeft ze te nemen ==t.o.v. TK2017==	45%	37%	32%	7%	7%	15%	12%	26%	90%	85%	67%
		55%	55%	16%	11%	19%	19%	47%	92%	86%	69%
==t.o.v. Stem nu== Belangrijke kostenposten voor de huishoudens zijn niet meegenomen in de berekening ==t.o.v. TK2017==	60%	33%	59%	24%	34%	54%	36%	78%	90%	85%	79%
		52%	67%	36%	37%	60%	48%	76%	89%	91%	76%

De stellingen naar aanleiding van de reactie van de regering op de doorberekening laat hetzelfde patroon zien als de vorige tabel. Zo reageert de helft van de Nederlanders positief op de aankondiging van de regering. Maar er is een fors verschil tussen de trouwe kiezers van de regeringspartijen en de kiezers die niet meer op die partijen stemmen. Kijk bij voorbeeld naar het CDA. Van alle kiezers uit 2017 reageert 47% positief op de aankondiging van de regering. Van degenen die nu nog CDA stemmen is dat 71%. Maar dat houdt in dat slechts 28% van de CDA-kiezers, die nu geen CDA meer stemmen positief zijn (en nu met name bij FVD of PVV zitten).

Stellingen over de aankondiging van de regering nav doorberekening Klimaatakkoord

percentage eens	Allen	Stemt nu									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FVD	PVV	50PLUS
Ik beoordeel deze aankondiging van de regering als positief ==t.o.v. TK2017==	50%	67%	71%	91%	81%	77%	61%	44%	14%	13%	26%
		55%	47%	76%	72%	71%	42%	33%	8%	13%	25%
Ik denk dat dit vooral een verkiezingsstunt is van de coalitiepartijen ==t.o.v. TK2017==	72%	33%	38%	43%	73%	64%	80%	95%	91%	96%	92%
		52%	70%	56%	73%	71%	76%	95%	98%	96%	94%
Uiteindelijk zal het verleggen van de kosten naar bedrijven toch door de burgers worden betaald ==t.o.v. TK2017==	81%	78%	83%	55%	59%	60%	61%	85%	95%	99%	98%
		83%	88%	62%	61%	66%	81%	91%	98%	97%	98%
Ik moet nog maar zien of de voornemens van de regering ook echt in de praktijk worden uitgevoerd ==t.o.v. TK2017==	82%	55%	66%	64%	84%	89%	94%	99%	93%	89%	94%
		70%	83%	73%	81%	88%	89%	99%	90%	91%	99%

Een stelling is er nog speciaal uitgelicht. Dat is de stelling dat VVD en CDA nu GroenLinks beleid gaan uitvoeren. Daar zie je in een notendop de electorale problematiek van VVD en CDA ten aanzien van de aangekondigde maatregelen. Degenen die niet meer VVD of CDA stemmen zijn het voor bijna twee derde eens met deze stelling, maar degenen die VVD en CDA nog trouw zijn vinden dat slechts voor een kwart.

Eens met stelling: "VVD en CDA gaan nu GroenLinks beleid uitvoeren"

percentage eens	Allen	Stemt nu									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FVD	PVV	50PLUS
Naar huidig stemgedrag	48%	21%	24%	30%	42%	29%	29%	35%	84%	73%	62%
Naar stemgedrag TK2017	48%	46%	45%	30%	45%	36%	39%	46%	87%	78%	65%
Stemde TK2017, maar nu niet meer	48%	69%	59%	30%							